

מדד השלום – מארס 2009
פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

הטיפול במשבר הכלכלי הוא – לדעת רוב ברור בציבור הישראלי – החשוב ביותר מבין הנושאים שהממשלה החדשה צריכה לתת עליהם את הדעת (62% מדרגים אותו במקום הראשון או השני). רק בפער גדול לאחר מכן, באים נושאי ביטחון ומדיניות: האיום האיראני - 39% והמשא ומתן עם הפלסטינים - 27%. גם בעיות פנים נתפסות כמשניות בחשיבותן: הפערים הכלכליים (31%), השחיתות (19%), ושיפור מערכת השלטון (16%).

רוב בקרב אזרחי ישראל היהודים (53%) אך לא בקרב הערבים (33%) נותן אמון בהצהרתו של נתניהו כי ממשלתו תחתור לשלום עם הפלסטינים. ואולם, רוב בקרב שני המגזרים גם יחד תומך בעמדה שהביע נתניהו כי המפתח להשגת יציבות ושקט הוא "שלום כלכלי" המבוסס על קידום מצבם הכלכלי של הפלסטינים. אף על פי כן, בניגוד לסירובו של נתניהו להתחייב לנוסחה של שתי מדינות לשני העמים, הרוב בשתי הקבוצות (56% מהיהודים ו 78% מהערבים), סבור כיום שצריך לפעול למען מימוש הפיתרון הזה. כלומר, הציבור הישראלי מאמין כי "שלום כלכלי" הוא רעיון טוב אך לא מספיק כדי להביא לשקט ויציבות מתמשכים. התמיכה ברעיון של שתי מדינות בולטת במיוחד כאשר משווים אותה לשתי אפשרויות אחרות: המשך המצב הקיים או הקמת מדינה דו-לאומית. בין היהודים תומכים כיום בנוסחה של שתי המדינות 51%, בהמשך המצב הקיים - 28%, ובהקמת מדינה דו-לאומית 7% בלבד. בקרב הערבים הנתונים המקבילים הם 66% לנוסחת שתי המדינות, 8% להמשך המצב הקיים ו 17% לדו לאומיות. כלומר, בקרב הערבים יש אמנם, כצפוי, התנגדות גורפת להמשך המצב הקיים, אך בה בעת, הרוב המכריע מתנגד גם לרעיון של מדינה דו-לאומית ותומך, כמו הציבור היהודי, בפיתרון של שתי מדינות. ממצא מעניין נוסף הוא שהרוב – כשלושה רבעים - בשתי הקבוצות אינו שותף לתחזית המאיימת כי אם הרעיון של שתי מדינות לא ימומש בהקדם, התוצאה בפועל תהיה שבין נהר הירדן והים התיכון תקום מדינה דו-לאומית.

רוב הישראלים, ערבים (59%) כיהודים (54%), מעריכים כי למרות הרכבה הימני של הממשלה החדשה היא תצליח לשמור על מערכת יחסים טובה עם הממשל האמריקני בראשות הנשיא אובמה בכל הנוגע לקידום השלום בין ישראל לפלסטינים. אולם בעוד שרוב הציבור היהודי (55%) מעריך כי אובמה יפעיל לחצים קשים על ישראל אם זו לא תשתף פעולה בקידום המשא ומתן, בציבור הערבי יש רוב (51%) לדעה כי הסיכויי ללחצים אמריקנים על ישראל הוא נמוך. יש לשער כי הבדלי הערכות אלה נובעים מכך שהערבים, יותר מהיהודים, מאמינים באהדה האמריקאית הבסיסית לישראל ובכוח ההשפעה של הלובי היהודי בארה"ב על מדיניותה באזור.

על רקע פרסום העדויות של חיילים שהשתתפו במבצע עופרת יצוקה כי כוחות צה"ל פגעו בפקודה באזרחים ובמבנים מעבר למה שהיה הכרחי בעת הלחימה, בחנו את מידת האימון של הציבור

בעדויות אלה ואת העמדות בשאלה כיצד יש לפעול אם החקירה של שלטונות צה"ל תאמת אותן. בסוגיות אלה נמצאו, כצפוי, פערים גדולים בין היהודים והערבים. רוב הציבור היהודי (64%) אינו מאמין לעדויות אלה וסבור כי גם אם החקירה של צה"ל תאמת אותן, אין להעמיד לדין את החיילים או את המפקדים, זאת תוך סלחנות רבה יותר כלפי החיילים שביצעו את הפקודות - 74% סבורים שאין להעמידם לדין לעומת 58% הסבורים כך בנוגע למפקדים. בקרב הציבור הערבי, לעומת זאת, יש רוב ברור (61%) למאמינים לעדויות על הפגיעות מכוונות ולמי שסבורים שיש להעמיד את החיילים והמפקדים לדין. עם זאת, בדומה לציבור היהודי, גם הערבים מבחינים בין מפקדים וחיילים, תוך נטייה ברורה להחמיר יותר עם נותני הפקודות (78% סבורים שיש להעמיד דין את המפקדים לעומת 58% המצדדים בכך בנוגע לחיילים).

מדד מו"מ: כללי: 50.3; יהודים: 47.3

מדד המלחמה והשלום ממומן על ידי "מרכז תמי שטינמץ למחקרי שלום" ו"תוכנית אוונס ליישוב סכסוכים וגישור" באוניברסיטת תל-אביב. את הראיונות הטלפוניים ביצע מכון ב. י. כהן באוניברסיטת תל-אביב ב-31-30 במארס, 2009 והם כללו 595 מרואיינים/ות, המייצגים את האוכלוסייה הבוגרת בארץ (לרבות יש"ע והקיבוצים). טעות הדגימה למדגם בגודל זה היא כ- 4.5%.